

A vöröskői várúr gyermekei

Híres vitéz lakott vala hajdanában Vöröskő várában, amely a Pozsony megyei Cseszte nevű község határában fekvő Kis-Kárpátoknak egyik előhegyén emelkedik, s ma is teljes épségében fönnáll. Jelenleg a vár, a hozzátartozó földbirtokkal felerészben gróf Pálffy Istváné, felerészben pedig gróf Pálffy János bőkezűségéből a középiskolai tanulók és tanárok üdülőhelyeül szolgál.

Vörös uramat Vörös vitéznek czímezte a királya. Úgy élt magának Vöröskő várában, mint egy kiskirály. Nem volt az a kívánsága, amelyet hú alattvalói készséggel nem teljesítettek volna, s nem is zavarta boldog létét szépséges fiatal felesége oldalán semmi sem, sőt a harcokban megedzett kebelét meglegedett büszkeséggel dagasztotta az a tudata, hogy nemsokára apai örömeiben lesz része.

Azonban mielőtt ezeket élvezhette volna, szigorú parancsot kapott királyától, hogy embereivel fej- és jószágvesztés terhe alatt azonnal útnak induljon és a török ellen vonuló magyar táborba siessen. E szigorú parancs nagyon elszomorítá Vörös vitéz uramat, s midőn ezt feleségének hírül vivé, könnyezve borult a nyakába, s mondá:

– Óh, kedves feleségem, Isten irgalmazzon neked, nekem pedig adjon erőt, hogy ily állapotban itt hagyhassalak!

E szavakra felesége is fájdalmas zokogásba tört ki. De Vörös uram csakhamar megvigasztalá búslakodó feleségét, s Isten oltalmát könyörögvén reá, arra kérte, hogy akár fia, akár leánya születik, őt erről apródjával azonnal értesítse. Ezután búcsút vett a feleségétől, s az udvarban készen tartott paripájára felpattanva, emberei élén elindult a táborba.

Nemsokára rá csakugyan bekövetkezett a várva-várt örvendetes esemény, s Vörös vitéz uram fiatal felesége két gyönyörű fiúcskának adott életet. Az apród nyomban elindult, [elvitte] úrasszonya levelét a táborba. Az út oda hosszadalmas, s fáradtságos vala. S midőn Budára érkezék, oly fáradt volt, hogy tovább nem mehetett: itt hált meg tehát, hogy úti fáradsalmait kipihenhesse. Balsorsa pedig úgy akarta, hogy éppen annak az úriasszonynak a házába térjen be, aki Vörös vitéz uramnak a legnagyobb ellensége vala. S ez nem volt más, mint a rosszlelkű mostohája.

Alighogy az apród erőt hozó álomba merült, hozzája sompolyog a mostoha, s kivéve zsebéből a levelet, midőn ennek tartalmát megtudta, elégette, helyébe pedig a maga által írottat tette. A mostoha e levélben azt írta, hogy

Vörös vitéz uram gyönyörűséges felesége két rútalakú, s kutyakölyökhöz hasonló magzatot szült. Ez pedig nem egyéb, mint Isten méltó büntetése gaz életmódjáért.

Midőn Vörös vitéz uram e levelet apródja kezéből átvevé, s tartalmát átfutotta, méreg önté el arcát, s oly iszonyú haragra lobbant, hogy magáról egészen megfeledkezve, apródját arczul üté, s megparancsolá, hogy feleletre várjon. Csakhamar kész volt a felelet, s következőképpen szólott:

– Amit az Isten reám mért, megadással kell viselnem. A két kölyköt el kell, hogy tűrjem. Azt azonban, mindeneknek tudtára adom, hogy gondjukat jól viseljétek, s őket, míg hazatérek, minden bajtól megóvjátok! – e levéllel útnak bocsátá apródját.

A szegény apród visszatértében is Budán szállt meg ura mostohájánál. A vén boszorkány Vörös vitéz uram levelét is kilopta az apród zsebéből, s helyébe a magáét tevé a következő tartalommal:

– Mindeneknek meghagyom és parancsolom, hogy az istentelen városszornynak emlőit vágják le, s a két kölyök szájába dugván, azokat egy hordóba tegyék, és a Dunába dobják. A bűnös testét pedig az ágyú elé kössék és széjjel löjjék!

Mikor a vár asszonya e levelet kézhez vette, s tartalmát átolvasta, ájultan rogyott össze. Ily állapotban találta őt környezete, és csak nagy nehezen bírta őt lábra állítani. Midőn a szegény asszony félig-meddig feleszmélt, görcsös zokogásba tört ki, környezete vigasztalta szeretett úrnőjét, s keserves sírása okáról kérdezősködék. A szegény asszony sokáig habozott a felelettel; végre azonban egészen megtörten, s jajveszékelve mondá:

– Óh, mit tettem, mily bűnt követtem el, hogy az én jóuram oly szörnyű haragra lobbant irántam, s engem oly ocsmány halálbüntetéssel sújt? Mert halljátok csak, uram szigorúan parancsolja, hogy ártatlan fiaimat, akiket kölyköknek nevez, hordóba tegyétek, s fehér emlőimet levágva szájukba adjátok, s azután a hordót a Dunába dobjátok, megcsonkított testemet pedig az ágyúból löjjétek ki.

Midőn környezete e szörnyű ítéletet hallá, szörnyen megijedt a borzasztó cselekménytől, amelynek végrehajtása reá várt, de méginkább Vörös vitéz uram féktelen haragjától. Tanácskoztak is eleget, hogy mitévők legyenek, miképpen lehetne e szörnyű ítélet végrehajtását elpalástolni, hogy ki ne tudódjék, mert különben életökkel játszanak.

Végre abban állapotok meg, hogy úgy úrnőjükkel, mint gyermekeivel is a legnagyobb kímélettel fognak bánni, s az ítéletet a legnagyobb óvatossággal

fogják végrehajtani. A vár asszonya hősiessé bátorsággal tűrte emlői megcsonkítását. A fiúkat pedig egy rengeteg nagy hordóban óvatosan elhelyezték, anyjuk emlőit a szájukba tették, s a Dunán lefelé eresztették, úgy, hogy sem meg ne fuladhassanak, sem el ne merülhessenek. Mikor ezzel készen voltak, ismét tanakodni kezdtek, hogy mitévők legyenek most a halálra megkínzott úrnőjükkel. Mert, hogy megcsonkított testét az ágyúból kilőjjék, arra nem volt elég bátorságuk. Szívök a vár asszonyához húzott, s fáradhatatlan önfeláldozással ápolták őt, s mikor már az életnek megmentve látták, levítették őt a vár pinczéjébe, s itt titkon gondját viselték.

Midőn Vörös vitéz a csatából visszajött, s emberei élén a várba bevonult, első szava az elébe menő udvari embereihez ez vala:

– Hol van a feleségem, s a két kölykőm?

Környezete pedig felelé:

– Kegyelmes nagyurunk, íme itt a levele, a benne foglalt szigorú parancsára a várasszony emlőit megcsonkítottuk, s fiadnak a szájába tettük, azután pedig egy hordóban a Dunába dobtuk.

E borzalmas szavak hallatára szinte kővé vált a vár ura, s mikor magához tért, rögtön előhivatá apródját, s kérdezé:

– Szerencsétlen ficzkó te, hát ezt a levelet adtam én neked, hogy a vár asszonyának vidd? Hová tetted leveletem? Kitől kaptad ezt? Ki tartóztatott fel utadban?

Az apród mindent elmondott: merre utazott, hol pihent meg, s kivel beszélt. E vallomásából rögtön megértette Vörös vitéz uram, hogy a borzasztó bűntény szerzője csak a gonoszlelkű mostohája lehetett. Nem is gondolkozott sokáig, hanem rögtön nyergeltetett, s lóhalálban Budára vágatott. Itt egyenesen a törvény uraihoz fordult, s előadta a szörnyű tett tényállását. Ennek következtében a mostoháját vallatóra fogták, s reá bizonyosodván a bűntény, a ló farkához kötötték, s addig fel, s alá hurczolták, míg a bűnös lelkét ki nem lehelé.

Azonban Vörös vitéz nyugalma ezzel még nem tért vissza. Gyógyíthatatlan seb marczangolá szívét, amely a családjára való minden gondolatánál meg-megújulva sajgott. Amerre csak fordult, mindenütt kísérté a családjának segítségért kiáltozó rémképe. Minden pillanatban hangos zokogásba tört ki, amelytől visszhangozék az egész vár. Egyszer azonban, midőn zokogva járt-kelt a vár kertjében, valami földalatti hang üté meg füleit. Hallgatódzott, s íme a várkertre nyíló pincze kis ablaklyukából hallá jönni a hangot, amelyben neje hangjára ismert. Felsikoltott örömeiben, s lélekszakadva rohant a

pinczébe, s karjaiba kapva feleségét, szobájába vivé. Itt azután elpanaszolták egymásnak balsorsukat, s kölcsönösen vigasztalták egymást. Midőn felesége a két kisfiáról kezdett beszélni, félbeszakítá őt az ura, s mondá:

– Hadd el kedvesem, most már nem törődöm a két kölykökkel, ha téged ismét bírhatlak.

– De érts meg engem jól, kedves jóuram, midőn azt mondom, hogy azok nem kölykök, hanem gyönyörű fiúcskák voltak – felelé a vár nagyasszonya.

– Úgy! – kiáltá föl az ijedségtől halálsápadtan a vár ura, s folytatá: – Eszerint az a gonosz boszorkány a te leveledet is megsemmisítette, s mindnyájunk vesztére tört.

– Borzasztó gonoszság! Ezért megérdemelt volna még kínosabb halált, mint azt, amelyet a ló farkához kötve, s fel-alá hurczoltatva szenvedett. Nyugodjál meg jóuram, s iparkodjunk a jó Istent kiengesztelni, hogy óvjon meg minket ezentúl hasonló szerencsétlenségtől – monda vigasztalólag a felesége.

Több év folyt le ez esemény óta. A fiatal pár feledni kezdte boldogtalanságát, s útra kelt. A Duna mentén való utazásuk alkalmával egy kolostornál esteledtek meg, amelyet alapítójától Szent Márton kolostornak hívtak. Ide tértek be, hogy éjjeli szállást kérjenek. A kolostoralapító szívesen fogadta a jövevényeket. Másnap megmutatta nekik a kolostor nevezetességeit, s ezek közt két ifjút, mint a kolostor legifjabb lakóit. Amint az asszony a két fiút megpillantá, szíve nagyot dobbant, s velőtrázó sikoltással rájuk rohanva, összevissza csókolta, s karjaiba zárván őket, mintegy átszellemülve kiáltá:

– Szent atyám, szent anyám, anyai szívem sugallja, hogy ezek az én magzataim. Oh, jóságos Istenem, hála neked, hogy elveszetteknek hitt gyermekeimmel megajándékozol! E két fiúcska az én véreből való vér, s a megcsonkított emléimmel táplált test.

Ezek hallatára Szent Márton is elcsodálkozék, s imigyen szóla:

– Igaz, jó asszonyom, hogy e két fiúcskát halászaim lelték a Dunában; egy nagy hordóban voltak elhelyezve és szájukban női emlőt tartottak. Én befogadtam őket e kolostorba, s felneveltem. A szent keresztségben az egyiket Szent Mártonnak, a másikat meg Szent Györgynek ajánlottam. Ha tehát jóasszonyom, be is tudja bizonyítani állítását, úgy szívesen engedem át e két fiúcskát jóasszonyomnak.

S midőn a vár asszonya állítását bebizonyította, átadá neki a két fiút. A szülők nagy örömben voltak, hogy fiaikra ily véletlenül ráakadtak. Nem győzték elegendőn dicsérni a jó kolostoralapítót, s neki hálálkodni a velök tett

jótéteményeiért. S azért az Isten iránt való hálából, az egyiket, Györgyöt az Istennek szentelték, s a kolostorban hagyták, Mártont pedig magukkal vitték. Ezentúl évenként nagy ünnepségekkel ülték meg ama napot, amelyen fiaikat megtalálták, s talán most is megülnék, ha élnének.